

10.9.2020

EOAK/6848/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Juha Haapamäki

ASIAKIRJAPYYNNÖN KÄSITTELY

1 KANTELU

Kantelija arvosteli sitä, että hän ei saa poliisilta pyytämäänsä selvityksiä poliisin sähköisessä asiointijärjestelmässä tekemistään rikosilmoituksista.

2 SELVITYS

Asiassa antoivat selvityksensä Poliisihallituksen ylitarkastaja sekä lausunnon Poliisihallitus, sen teknologiayksikkö ja tietohallinnon vastuualue.

Jäljennökset selvityksestä ja lausunnoista liitetään oheen tiedoksi kantelijalle.

Käytettävissäni ollut myös kantelijan osin samaa asiaa koskevan kantelun EOAK/6290/2019 asiakirjat ja päätökseni, jolla tuo kanteluasia on siirretty Poliisihallituksen käsiteltäväksi sekä sen asiassa 9.1.2020 tekemä ratkaisu POL-2019-67886.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumatietoja

Kantelija lähetti 6.11.2019 oikeusasiamiehelle ja Poliisihallitukselle samansisältöisen viestin, johon hän pyysi "vastausta poliisilta sekä kanteluna Eduskunnan oikeusasiamieheltä". Viestissään hän totesi muun muassa seuraavaa.

"Olen tehnyt sähköisiä rikosilmoituksia Poliisin sähköisessä asiointipalvelussa. Nyt kuitenkin ilmoitukseni ovat tuosta järjestelmästä kadonneet. Ilmoituksia vireillä olevissa ja päättyneissä asioissani on useita. En aio tiedustella ilmoituksistani erikseen kaikilta mahdollisilta poliisilaitoksilta. Jonkun poliisissa tulee pystyä vastaamaan siihen mihin ilmoitukseni ovat kadonneet kyseisestä ilmoitusjärjestelmästä. Hiljattain tekemiäni rikosilmoituksia on ainakin 5 jotka ovat kadonneet. "

Oikeusasiamies siirsi 14.11.2019 tämän asian käsittelyn Poliisihallitukselle, joka antoi ratkaisunsa 9.1.2020.

Asian käsittely oli jo ennen siirtopäätöstä jatkunut myös muutoin.

Poliisin neuvontapalvelut oli vastannut kantelijalle muun muassa seuraavaa.

"Teillä on mahdollisuus saada kaikista tekemistänne rikosilmoituksista ilmoitusjäljennös. Voitte hakea ne lähimmältä poliisiasemalta. Voitte myös tilata esitutkintapöytäkirjat siitä poliisilaitoksesta missä juttu/jutut tutkitaan."

Tähän kantelija vastasi 7.11.2019 mm. seuraavaa.

"Pyynnössäni nimenomaisesti totesin, etten aio pyytää ilmoitusjäljennöksiä jokaiselta mahdolliselta poliisiasemalta erikseen, koska ilmoitukseni olen tehnyt poliisiin sähköiseen asiointijärjestelmään. --- Koska ilmoitukseni ovat ohjautuneet kirjattaviksi useille eri poliisipiireille on minun mahdotonta edes tietää mistä kyseiset ilmoitusjäljennökset pyytäisin."

Poliisihallituksen ylitarkastaja vastasi kantelijalle 13.11.2019 mm. seuraavaa.

"Poliisin sähköisessä asiointissa säilytetään kaikkien asiointien tietoja turvallisuussyistä vain 28 päivää. Sen jälkeen tiedot löytyvät taustajärjestelmistämme. Tekemistäsi rikosilmoituksista lähetetään sinulle postitse ilmoitusjäljennös, jos olet vastannut niin haluavasi rikosilmoitusta jättäessäsi, eli sitä ei tarvitse jälkikäteen osata pyytää. Kaikki tehdyt ilmoitukset ovat poliisilla tallessa, vaikka ne eivät sähköisestä asiointipalvelustamme enää löydykään ja niistä voi lain mukaan pyytää jäljennöksen millä tahansa poliisilaitoksella asioidessa."

Kantelija vastasi 14.11.2019 mm. seuraavaa.

"Olen jo moneen kertaan todennut, ettei minulla ole keinoja edes tietää mille kaikille poliisiasemille ilmoitukseni ovat ohjautuneet tehtyäni ne poliisin sähköisessä asiointipalvelussa. En edes muista kaikkia ilmoituksiani joita minun on täten mahdotonta pyytää. --- Suurena ongelmana poliisin toiminnassa on myös se, ettei minulle lähetetä milloinkaan ilmoitusjäljennöksiä vaikka olen näin jokaisessa sähköisessä ilmoituksessani valinnut. --- Tarvitsen nyt poliisihallitukselta KAIKKI ilmoitukseni edes listattuina jotka olen poliisin sähköisessä asiointijärjestelmässä tehnyt. Minä en edes voi tietää mille poliisiasemille ilmoitukseni ovat ohjautuneet eikä minulla ole keinoa pyytää yksittäisiä ilmoitusjäljennöksiä kun en enää edes niiden poistuttua tiedä mitä ja mistä pyytäisin."

Ylitarkastaja vastasi kantelijalle 25.11.2019 seuraavaa.

"Olemme käyneet asiaan liittyvät lait ja säädökset läpi poliisin rikostutkinnan, tietosuojaan sekä laillisuusvalvonnan kanssa ja todenneet, että kaikkiin kysymyksiin on vastattu asianmukaisesti. Alla on vielä vastaukset esittämiisi kohtiin. Jos asiaan ei tule jatkossa mitään uutta, emme myöskään enää vastaa samaan asiaan.

1. Rikosilmoituksesi on vastaanotettu ja niistä postitetaan sinulle ilmoitusjäljennökset, sikäli kun olet niin ilmaissut haluavasi rikosilmoitusta jättäessä.

2. Mitään rikosilmoituksiasi ei ole poistettu. Ilmoituksiin liittyvät asiat poistuvat automaattisesti poliisin sähköisestä asiointijärjestelmästä 28

päivän jälkeen siitä, kun ne on lähetetty käsiteltäviksi. Laki ei vaadi säilyttämään näitä tietoja asiointialustalla, eikä se olisi mm. juuri tietosuojasyistä järkevääkään.

3. Jos haluat julkisuuslain mukaisia tietoja tutkinnasta on sinun lain mukaan osoitettava pyyntö henkilökohtaisesti poliisiasemalla. Voit tehdä tuon pyynnön millä tahansa asemalla riippumatta siitä minkä poliisilaitoksen alueella olet rikosilmoituksen tehnyt. Pyyntöä käsittelemällä nopeuttaa, jos teet pyynnön samalle poliisilaitokselle, sillä pyynnön tehtyäsi tutkinnan johtaja arvioi mitä tietoja sinulle voi kyseisestä tutkinnasta luovuttaa.

4. Maksutta saat tiedot yhden kerran ja sen jälkeen niistä peritään maksuasetuksen mukainen maksu.”

3.2 Saadut lausunnot ja selvitys

Poliisihallitus totesi 9.1.2020 tekemässään kanteluratkaisussa mm. seuraavaa.

”On mahdoton selvittää ilman kantelijan antamia tarkempia yksilöintitietoja, mitkä ilmoitukset ovat hänen käsityksensä mukaansa kadonneet. Kantelijan olisi ensisijaisen tärkeää yksilöidä poliisille kadonneiksi väittämiensä ilmoitusten sisältö. Näin siksi, että väitteen todenperäisyys olisi selvitettävissä. - - - Poliisihallituksen käsityksen mukaan sekä poliisin valtakunnallinen neuvontapalvelu että Poliisihallituksen virkamies ovat toimineet asiassa lakien ja ohjeen mukaisesti.”

Ylitarkastajan selvitys

Ylitarkastajan mukaan he eivät voi toimittaa kenellekään pelkän sähköpostipyynnön perusteella poliisin rekisteritietoja. Tietojen tarkastusoikeuden toteuttaminen tapahtuu poliisin henkilötietojen käsittelyä koskevan lain mukaan vain henkilökohtaisesti. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella pyyntö on ensinnäkin yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee ja lisäksi on varmistuttava pyytäjän oikeudesta saada pyydettyjä tietoja. Pelkän nimen ja sähköpostin perusteella ei pysty yksilöimään henkilöä ja pyydettyjä asiakirjoja tarpeeksi. Lisäksi jo otsikkotason listaus rikosilmoituksiin voi sisältää sellaista tietoa, jota ei voida luovuttaa kuin asianomaiselle, jonka henkilöllisyydestä on varmistuttava. Asiakirjapyyntöjä ei sidota siihen, onko henkilö pyytänyt ilmoitusjäljennöstä ilmoitusta tehdessä. Kyseessä oli vain toteamus, että ilmoitusjäljennös lähetetään postitse kaikille, jotka ovat sellaisen pyytäneet ilmoitusta tehdessä. Tiedon pyytäjälle on kerrottu, että tietopyyntöä ei voi tässä tapauksessa lain mukaan sähköpostilla esittää, sekä kerrottu miten hänen tulee toimia tiedon saamiseksi.

Poliisihallituksen tiedonhallinnan vastuualueen lausunto

Rikosilmoitus on mahdollista tehdä poliisille henkilökohtaisesti mm. poliisilaitoksella, puhelimitse, kirjeitse, sähköpostilla tai hyödyntäen poliisin tarjoamaa sähköistä rikosilmoituspalvelua. Rikosilmoituksen tiedot kirjataan poliisiasiain tietojärjestelmään. Näistä tiedoista on oikeus saada tietoja samojen sääntöjen mukaisesti, oli sitten ilmoitustapana sähköinen rikosilmoituspalvelu tai esimerkiksi kirjeellä tehty ilmoitus.

Jos henkilö haluaa käyttää henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018, rikosasioiden tietosuoja laki) 23 §:n mukaista rekisteröidyn tarkastusoikeutta on pyyntö esitettävä henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 41 §:n mukaisesti henkilökohtaisesti rekisterinpitäjälle tai muulle poliisiyksikölle ja todistettava henkilöllisyytensä. Poliisilla ei ole vielä käytössä sähköistä palvelua, jonka kautta omien tietojen tarkastuspyyntö olisi mahdollista tehdä. Laissa säädetyissä tilanteissa tarkastusoikeutta on rajoitettu.

Omien tietojen tarkastusoikeuden lisäksi asianosaisella voi olla viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) 11 §:n mukainen asianosaisen tiedonsaantioikeus. Julkisuuslain 12 §:ssä säädetään puolestaan oikeudesta saada tieto itseään koskevasta asiakirjasta ja tiedonsaantioikeuden rajoituksista.

Julkisuuslain 13 §:n mukaisesti pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyytään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä.

Julkisuuslain 24.1 §:n 3 kohdan mukaisesti salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, mm. poliisille tehty ilmoitukset rikoksesta, kunnes asia on ollut esillä tuomioistuimen istunnossa taikka kun syyttäjä on päättänyt jättää syytteen nostamatta tai kun asia on jätetty sikseen, jollei ole ilmeistä, että tiedon antaminen niistä ei vaaranna rikoksen selvittämistä tai tutkinnan tarkoituksen toteutumista tai ilman painavaa syytä aiheuta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä tai estä tuomioistuinta käyttämästä oikeuttaan määrätä asiakirjojen salassapidosta oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain mukaan. Jo otsikkotason listaus rikosilmoituksista voi sisältää sellaista tietoa, joka on salassa pidettävää.

Lausuntopyyntöön liitteenä olleiden asiakirjojen perusteella syntyvän käsityksen mukaan pyynnön esittäjä on esittänyt julkisuuslain mukaisen tietopyynnön eikä omien tietojen tarkastuspyyntöä. Tiedonhallinnalla ei ole tiedossa yksilöityjä rikosilmoituksia, joten Tiedonhallinta ei pysty tyhjentävästi arvioimaan, ovatko kantelijan tekemät rikosilmoitukset salassa pidettäviä vai julkisia.

Pyydämme kiinnittämään huomiota siihen, että salassa pidettävien rikosilmoitusten osalta on huomioitava, että poliisilla on velvollisuus varmistua, että tietojen pyytäjällä on oikeus tietoihin. Henkilön pyytäessä tietoja asianosaisen tiedonsaantioikeuden perusteella on varmistuttava pyynnön esittäjän henkilöllisyydestä riittävällä varmuudella.

Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 9.2 §:ssä säädetään, että viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä

eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Koska rikosilmoitukset ovat useimmiten ainakin alussa salassa pidettäviä ja useimmiten ne myös sisältävät henkilötietoja ja mahdollisesti myös erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia henkilötietoja, pitää Tiedonhallinta perusteltuna vaatimusta, että henkilön tulee käydä henkilökohtaisesti poliisiyksikössä todistamassa henkilöllisyytensä esittäessään rikosilmoitukseen liittyvän asianosaisen tietopyynnön, ellei ole pyytänyt kopiota rikosilmoituksestaan sen tekohetkellä vahvasti tunnistautuneena sähköisessä rikosilmoituspalvelussa. Tätä näkemystä tukee se, että rikosasioiden tietosuojalain 15 §:n mukaan rekisterinpitäjän tulee sekä henkilötietojen käsittelytapoja määrittäessään, että henkilötietojen käsittelyn yhteydessä toteuttaa asianmukaiset tekniset ja organisatoriset suojaustoimenpiteet käsittelyn lainmukaisuuden ja rekisteröidyn oikeuksien suojelemisen varmistamiseksi. Henkilöllisyyden varmistaminen ja riittävien asiakirjojen yksilöintitietojen vaatiminen luovutettaessa salassa pidettäviä tietoja asianosaiselle on osa asianmukaisia suojaustoimenpiteitä.

Tiedonhallinnan näkemyksen mukaan henkilöllä on lähtökohtaisesti oikeus saada tieto tekemistään rikosilmoituksista, kun on todistanut henkilöllisyytensä ja yksilöinyt pyyntönsä riittävällä tavalla. Poliisin tulisi rakentaa palvelunsa ja järjestelmänsä siten, että nämä tiedot ovat vaihatta löydettävissä ja saatavissa. Tässä kyseisessä tapauksessa asiaa hoitanut virkamies on lausunnossaan todennut, että kantelijan pyytämät sähköiset ”rikosilmoituslomakkeet” ovat löydettävissä ja saatavissa taustajärjestelmästä.

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallitus on lausunnossaan todennut, että vaikuttaa siltä, että kantelijan pyyntö on sen saapuessa ensin Helsingin poliisilaitoksessa toimivaan poliisin valtakunnalliseen neuvontapalveluun ja sieltä Poliisihallitukseen, tunnistettu niin sanotuksi rekisteröidyn tarkastusoikeutta koskevasi pyynnöksi, joka on edellä tiedonhallinnan lausunnossa todetulla tavalla esitettävä henkilökohtaisesti rekisterinpitäjälle tai muulle poliisiyksikölle ja todistettava henkilöllisyytensä.

Asiassa saaduista selvityksistä ilmenee, että ylitarkastaja sekä poliisin valtakunnallinen neuvontapalvelu on tämän käsityksensä pohjalta pyrkinyt ohjeistamaan kantelijaa siinä, kuinka tämän tulee toimia ilmoitusjäljennöksiensä saamiseksi. Asiassa lienee ollut sekaannusta myös siltä osin, että samaa aihekokonaisuutta koskien kantelija on esittänyt väitteen asiakirjojen hukkaamisesta, jota on pyritty myös samassa yhteydessä Helsingin poliisilaitoksen neuvontapalveluiden toimesta selvittämään. Tuota asiaa on niin ikään selvitelty kantelumenettelyssä, jonka osalta Poliisihallitus on antanut (selvitys- ja lausuntopyynnön kohdassa 1 tarkoitetun) kanteluratkaisun 09.01.2020 asiassa POL-2019-67886. Tuo kanteluratkaisu on toimitettu aiemmin eduskunnan oikeusasiamiehen pyynnön mukaisesti oikeusasiamiehen kansliaan.

Kuten Poliisihallituksen tiedonhallinta lausunnossaan toteaa, lausuntopyynnön liitteenä olleiden asiakirjojen perusteella syntyvän käsityksen mukaan pyynnön esittäjä on esittänyt julkisuuslain mukaisen

tietopyynnön eikä omien tietojen tarkastuspyyntöä. Edellä mainitun omien tietojen tarkastusoikeuden lisäksi asianosaisella on julkisuuslain mukainen tiedonsaantioikeus. Asiassa saatujen selvitysten perusteella vaikuttaa siltä, että kantelijaa on pyritty neuvonnan keinoin ohjaamaan menettelemään siten, että hänen pyytämänsä tiedot voitaisiin hänelle täysimääräisesti antaa. Oikeampi tapa olisi kuitenkin ollut tunnistaa kantelijan pyyntö julkisuuslain mukaiseksi tietopyynnöksi ja tehdä asiassa tarvittaessa julkisuuslain 14 §:ssä tarkoitettu virkamiehen ilmoitus, mikäli kantelijan pyyntöön ei virkamiehen arvion mukaan olisi voitu täysimääräisesti suostua, sekä kantelijan näin tahtoessa valituskelpoisen päätös.

3.3 Kannanotot

Siltä osin kuin kantelija epäilee tekemiään rikosilmoituksia hävinneen, katson, että asiaa ei ole Poliisihallituksen kantelijalle 9.1.2020 antama vastaus sekä tuon asian yhteydessä hankitut selvityksetkin huomioon ottaen tarpeen enemmälti tässä yhteydessä selvittää. Minulla ei ole perusteita yhtyä kantelijan epäilyyn siitä, että hänen ilmoituksiaan olisi hävitetty.

Joka tapauksessa kantelija on viesteissään (muun ohessa), esimerkiksi 14.11.2019, esittänyt Poliisihallitukselle asiakirjapyyntö: ” Tarvitsen nyt poliisihallitukselta KAIKKI ilmoitukseni edes listattuina jotka olen poliisin sähköisessä asiointijärjestelmässä tehnyt”. Myös Poliisihallitus ja sen tiedonhallinnan vastuualue ovat lausunnoissaan katsooneet, että kantelija on esittänyt julkisuuslain mukaisen asiakirjapyyntö – kyse ei siis ollut henkilötietolain mukaisesta omien tietojen tarkastuspyynnöstä.

Keskeistä tässä asiassa on, että tätä kantelijan asiakirjapyyntöä ei ole Poliisihallituksessa käsitelty julkisuuslain edellyttämällä tavalla. Tuon lain 14 §:n 2 momentin mukaan

Jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on:

- 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy;
- 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi;
- 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä
- 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Asiakirjapyyntöön vastaanottaneella viranomaisella on lähtökohtaisesti kolme mahdollisuutta ratkaista asia. Asiakirja joko annetaan tai ei taikka pyynnön käsittely siirretään toiselle viranomaiselle.

Tässä asiassa ylitarkastaja ei ole pitänyt menettelyään kielteisenä

vastauksena asiakirjapyyntöön, eikä hän tämän vuoksi ole antanut muun muassa ohjausta siitä, miten asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi. Asiaa (asiakirjapyyntöä) ei myöskään ole Poliisihallituksesta siirretty poliisilaitokselle, mikä olisi voinut julkisuuslain 15 §:n perusteella olla mahdollista, vaikka käsitykseni mukaan pyydetyt asiakirjat ovat Poliisihallituksen hallussa julkisuuslain tarkoittamalla tavalla. Korostan, että julkisuuslaki ei tunne sitä mahdollisuutta, että asiakirjapyyntöön saanut viranomainen ei anna sillä olevia pyydetyjä asiakirjoja, vaan vain neuvoo tekemään asiakirjapyyntönsä toiselle viranomaiselle.

Selvityksessä ja lausunnoissa esitetyn johdosta totean vielä seuraavaa.

Julkisuuslain 13 §:n mukaan

Pyyntö saada tieto viranomaisen asiakirjan sisällöstä on yksilöitävä riittävästi siten, että viranomainen voi selvittää, mitä asiakirjaa pyyntö koskee. Tiedon pyytäjää on diarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään, ellei tämä ole tarpeen viranomaiselle säädetyn harkintavallan käyttämiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tieto asiakirjan sisällöstä.

Pyydettäessä saada tieto salassa pidettävästä asiakirjasta taikka viranomaisen henkilörekisteristä tai muusta asiakirjasta, josta tieto voidaan luovuttaa vain tietyin edellytyksin, tiedon pyytäjän on, jollei erikseen toisin säädetä, ilmoitettava tietojen käyttötarkoitus sekä muut tietojen luovuttamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeelliset seikat sekä tarvittaessa tiedot siitä, miten tietojen suojaus on tarkoitettu järjestää.

Julkisuuslain mukaan pääsääntö siis on, että tiedon pyytäjän ei tarvitse selvittää henkilöllisyyttään eikä perustella pyyntöään. Näitä seikkoja on kuitenkin tiedusteltava, jos tämä on tarpeen vahinkoedellytyslausekkeen tulkitsemiseksi tai sen selvittämiseksi, onko pyytäjällä oikeus saada tietoa asiakirjan sisällöstä (esim. asianosaisaseman perusteella).

Kuten selvityksessä ja lausunnoissa on todettu, rikosilmoitukset ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä ennen kuin asia on esillä oikeudessa tai sen käsittely on muutoin päätetty. Rikosilmoitus ei välttämättä aina ole edes asianosaisjulkinen. Myös otsikkotason listaus ilmoituksista voi sisältää salassa pidettäviä tietoja. Viranomaisen velvollisuus on huolehtia siitä, että salassa pidettäviä tietoja ei anneta henkilöille, joilla ei ole oikeutta niiden saamiseen. Lähtökohta onkin, että vahvan sähköisen tunnistautumismenetelmän puuttuessa salassa pidettäviä tietoja ei voida lähettää sähköpostitse.

Nämä seikat eivät kuitenkaan vaikuta viranomaisen velvollisuuteen menetellä julkisuuslain 14 §:n mukaisesti, kun se on vastaanottanut

asiakirjapyynnön.

Huomautan myös, että koska myös asiakirjan antamistapaa koskeva ratkaisu saattaa vaikuttaa yksilön oikeuteen tai etuun, oikeusasiamiehen laillisuusvalvontakäytännössä on katsottu, että siitäkin on perusteltua tehdä pyydetessä valituskelpoinen päätös. Näin asia voidaan saattaa viime kädessä tuomioistuimen arvioitavaksi.

Käsitykseni mukaan on ilmeistä, että ainakaan kaikki kantelijan tekemät ilmoitukset eivät ole salassa pidettäviä asianosaisilta ja osa voi hyvinkin olla myös yleisöjulkisia (jo päättyneitä asioita).

Pyynnön yksilöinnin katson riittäväksi, kun kantelija on pyytänyt kaikkia poliisin sähköisessä asiointijärjestelmässä tekemiään ilmoituksia. Käsitykseni mukaan ei ole erityisen suuritöistä hakea tietyn henkilön ilmoituksia poliisin tietojärjestelmästä. Selvityksissä ei ole vedottu esimerkiksi siihen, että pyyntö olisi tullut rajata esimerkiksi ajallisesti. Jos olisi katsottu, että pelkän nimen ja sähköpostin perusteella ei ole pyydytty yksilöimään, kenen tekemistä ilmoituksista on kyse (kantelijan nimiä lienee maassamme useita), olisi tullut hallintolain 22 §:n mukaisesti pyytää kantelijaa täydentämään pyyntöään. Kun olisi varmistuttu, ketä kantelijaa pyyntö koskee, ei ilmeisestikään olisi ollut estettä heti antaa ainakaan niitä rikosilmoituksia, jotka olivat yleisöjulkisia.

Vain salassa pidettävien ilmoitusten osalta olisi vielä erikseen tullut selvittää tietojen luovuttamisen edellytysten (asianosaisaseman) arvioimiseksi tarpeelliset seikat – tämä voi tapahtua tapauksesta riippuen eri tavoilla, myös esimerkiksi henkilökohtaisella käynnillä poliisi-asemalla.

Sinänsä voi kysyä, onko kantelija tarkoittanut pyynnöllään omia poliisin sähköiseen asiointijärjestelmään tekemiään ilmoituksia vai poliisin niiden perusteella kirjaamia ilmoituksia vai molempia. Jos tämän olisi katsottu olevan epäselvää, kantelijaa olisi tullut pyytää hallintolain 22 §:n mukaisesti täydentämään pyyntöään. Saadun selvityksen mukaan sähköiset ”rikosilmoituslomakkeet” ovat löydettävissä ja saatavissa taustajärjestelmästä.

Joka tapauksessa korostan, että julkisuuslain 13 §:n mukaan tiedon pyytäjää on diaarin ja muiden hakemistojen avulla avustettava yksilöimään asiakirja, josta hän haluaa tiedon. Hallintolain 7 §:n mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita. Hallintolain 8 §:n mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Kantelijaa onkin pyritty neuvomaan. Ainakin osin asia näyttää jääneen hänelle epäselväksi tästä huolimatta. Hän nimittäin näyttää käsittäneen, että hänen tulisi käydä mahdollisesti lukuisilla eri poliisilaitoksilla kyselemässä ilmoituksiaan, koska hän ei voi tietää, mille laituksille sähköiset ilmoitukset on siirretty käsiteltäviksi. Totean, että

ylitarkastajan viesteistä käy kylläkin nähdäkseni ilmi, että pyynnön (itse asiassa kyse lienee ennemminkin tunnistaumisesta) voi esittää millä tahansa poliisiasemalla.

Asian käsittelyn voi nähdä julkisuuslain näkökulmasta jääneen kesken, kun asiakirjapyyntöä ei ole tunnistettu. Poliisihallitus olisi nähdäkseni voinut pyrkiä vielä enemmän selvittämään, mihin tietopyyntö lopulta kohdistui, minkä jälkeen olisi ollut selvitettävissä asiakirjojen mahdollinen salassa pito ja se, mitä vaatimuksia se asettaa niiden luovuttamiselle. Ylitarkastajan viestit voi toisaalta nähdä myös eräänlaisina täydennyspyyntöinä: niissä kerrotaan, mitä kantelijan tulisi (julkisuuslain 13 §:n 2 momentin mukaisesti) asiassa esittää ja tehdä, jotta hän voisi saada haluamansa asiakirjat. Ainakin osin kantelija näyttää käsittäneen saamansa vastaukset väärin. Näihinkin seikoihin nähden pidän perusteltuna, että asian käsittelyä jatkettaisiin.

4 TOIMENPITEET

Kantelijaa on pyritty neuvomaan asiansa hoitamisessa. Näyttää siltä, että ei ole kuitenkaan tunnistettu, että kyse on muun ohessa ollut julkisuuslain mukaisesta asiakirjapyyntöstä. Kun otetaan huomioon asiassa saatu selvitys, pidän riittävänä, että saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsitykset menettelyn puutteista ylitarkastajan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestä.

Kuten edellä on todettu, kantelijan Poliisihallitukselle tekemän asiakirjapyyntöä käsittely on ollut puutteellista. Tämän asiantilan korjaukseksi lähetän päätökseni myös Poliisihallitukselle ja pyydän sitä 30.10.2020 mennessä ilmoittamaan mahdollisista toimenpiteistään.

Muihin toimenpiteisiin kantelu ei anna aihetta.